



По високопланинските пасища, ел. пастира е чудесно средство за нощна защита



Въведение

Размера на щетите, причинени от нападения на хищници над домашните животни зависи от степента и начините на защита на добитъка/пчелините.

Когато животните се отглеждат свободно и без средства за защита, рискът да бъдат нападнати от хищници е много висок, особено за овце, кози, телета и кончета на възраст няколко седмици. Този риск допълнително се увеличава, ако животните са в близост до гори, обрасли с храсти места или в пресечени местности. На много места животните пасат свободно в планините, без контрол в продължение на месеци. В тези случаи голяма част от щетите са както причинени от хищници, така и в резултат от болести и изгубване.

Щетите от хищници върху животните могат да бъдат намалени по следните начини:

- Присъствие на отговорни овчари, което да ограничи приближаването на хищниците най-малко през деня.
- Използването на традиционни породи кучета за охрана на животните (пастирски кучета), като каракачанското куче може да бъде много полезно за защита, дори и в отсъствието на пастира. Тази порода кучета се използват у нас за защита на домашните животни от векове. По света има селектирани различни породи пастирски кучета, но много от тях не са приспособени за нашите условия.
- Използването на традиционни огради, направени от тел, дърво или камък, предотвратяват свободното движение на домашните животни, но не винаги тези съоръжения могат да попречат на влизането на хищниците. Използването на електрифицирани огради е особено полезно за тази цел.

Защо да се използва електрическа ограда?

Електрическата ограда е полезен инструмент в земеделието, животновъдството и пчеларството. Служи за задържане на домашните животни в огражденията и като ефективно средство за защита срещу нападения на диви животни като: вълци, мечки, рис, кучета и диви прасета.

Основните предимства на електрическите огради са:

- Изграждат се лесно. Необходимото време е значително по-кратко от времето, необходимо за построяването на традиционна ограда (от дърво, камък или телена).
- Могат да бъдат използвани в отдалечени райони, далеч от пътища и населени места.
- Предотвратяват неконтролираното движение на животните.
- Могат да се захванат с обикновени 12 V батерии (например автомобилни акумулатори), които се презареждат лесно и/или чрез слънчеви панели, ако няма достъпен източник на електроенергия

Видове електрически огради

Има два основни вида електрически огради:

1. Постоянни огради

Те са подходящи за различни по размер площи, които ще бъдат оградени за дълги периоди от време. В такива огради обикновено се използват дървени стълбове и изцяло метален проводник. Тази

система е по-стабилна от подвижните (преносими ел. огради), но тя отнема повече време и повече работа, за да бъде изградена.

2. Преносими огради

Преносимите огради обикновено се използват, когато животните трябва да се преместват често. Те могат бързо да се изградят и да се премахнат, и са подходящи за употреба в отдалечени райони.

При тези огради проводник може да бъде:

- Мрежи от гъвкава тел, монтирана върху пластмасови колчета. Те са по-скъпи и по принцип достигат максимална височина от 105 сантиметра, което не е достатъчно в определени ситуации.
- Различен брой редове тел или лента, монтирани върху специални барабани за улесняване на използването им. Тези огради могат да се издигнат на голяма височина (до 160 см) и разстоянието между колчетата може да бъде променяно, за да следва по-добре формата на земната повърхност.

Какви огради да се използват?

За контрол на домашните животни са подходящи всички видове електрически огради.

За ограничаване на щетите, причинени от диви прасета трябва да се използват постоянни огради, направени от метален проводник (сплави съдържащи стомана, мед, алуминий, магнезий). Препоръчително е да се използват 3 или 4 реда тел, за да се достигне височина на оградата до 80 сантиметра.



Проектът LIFE EX-TRA "Подобряване на условията за опазване на едрите хищници - обмяна на най-добрите практики" е инициатива, която се провежда в четири страни и е съфинансирана от Европейската Комисия в рамките на програма LIFE. Целта на проекта е обмяна на опит между страните от Югоизточна Европа (Румъния, България и Гърция) и три защитени територии в Италия, с цел повишаване на знанията за най-добрите практики за опазване на вълци и мечки. Проектът предвижда да бъдат обхванати различни аспекти отнасящи се до опазването на едрите хищници. А именно, както изучаване на биологични, екологични и поведенчески характеристики на видовете, така и практики, които спомагат за намаляване на конфликтите между хищниците и хората живеещи в районите – местообитания на мечки, вълци и др.

Идеята на проекта е разработена от опита, събран в рамките на предварително разработен LIFE -COEX проект "Подобряване на съжителство на едрите хищници и селското стопанство в Европа" (LIFE04NAT/IT/000144) (www.life-coex.net), който е изпълняван през 2004-2008 г.

Този проект е голямо постижение и споделя последователен опит в предотвратяването на щетите от едрите хищници по добитъка. В този контекст LIFE EX-TRA проектът е насочен към обмен на добри практики към ново включените региони и да се споделяне на опитност с международните партньори по проекта.



Сдружение за дива природа - БАЛКАНИ
София, бул. Др. Цанков №8, тел./факс: 963 14 70
office@balkani.org www.balkani.org

Етапи:



Електропастирите - ефективна защита от диви животни

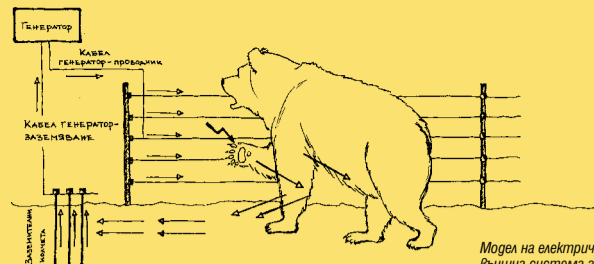




Електрифицирана врата. Представява пружина, която се свързва с оградата.



Електризатор с вграден соларен панел. Лек, компактен и лесен за пренасяне.



Модел на електрическа ограда с външна система за заземяване

За да се предотвратят нападенията от хищници (мечки, вълци, кучета, рис) се използват постоянни огради, но и мобилният тип е подходящ, стига да са правилно монтирани в съответствие с конкретните нужди. В идеалния случай тези огради трябва да имат поне 4 реда проводник и минимална височина от 120 см, (150 см са за предпочитане). Най-ниският проводник трябва да бъде поставен на 30-35 сантиметра от земята.

Двойна оградна система

В случай на нападение от хищници уплашените животни могат да разрушат оградата и да се разпръснат. Така, те са изложени на атаки от хищници. За да се избегне това е препоръчително да се използва двойна ограда, съставена от:

- Вътрешна, неелектрифицирана традиционна ограда (дървена, телена (от мрежа), каменна и т.н.), за да се предотврати разпръскването на стадото в случай на приближаване на хищник.
- Външна, електрифицирана ограда, която служи за предотвратяване на влизането на хищник до вътрешната ограда.

Важна информация:

- **Не забравяйте да затворите вратата на ел. оградата, която също трябва да е електрифицирана!**
- **Не забравяйте да заземите оградата. Уверете се, че заземителната система работи правилно!**
- **Най-долният кабел да е на не повече от 25 см от земята!**
- **Почиствайте тревата под оградата. В противен**

случай се заземява и батериите бързо се изтощават!

- **Редовно проверявайте заредени ли са батериите (акумулаторите)!**
- **Никога не оставайте генератора изключен, за да се избегне повреждане на оградата от домашни животни (или диви животни, като дива свиня)!**
- **Стабилизирайте оградата чрез погори с анкери в ъглите!**
- **По възможност използвайте волтметър за да проверявате, дали импулс по мрежата е достатъчно силен!**

ДОПЪЛНИТЕЛНА ТЕХНИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ

Обща структура

Електрическата ограда позволява да бъде изградена с всякаква форма - квадратна, правоъгълна, кръгла или с по-сложни форми. Според някои експерти идеалната формата на загражденията е без ъгли, тъй като по този начин домашните животни не могат да се скупчат в тях и да се задушат взаимно.

Основните компоненти на една електрическа ограда обикновено са:

- Проводник: тел, лента, мрежа.
- Пластмасови, метални или дървени колчета
- Ъглови подпори за стабилизиране на оградата.
- Изолатори - барабани за проводника (тел или лента)
- Импулсен генератор (електрификатор)
- 12 V батерия с или без слънчев панел
- Кабели за свързване на проводниците

- Кабел за свързване на генератор с проводниците
- Кабел за свързване на генератора със заземителната система
- Колове за заземяване
- Компоненти на ел. врата
- Волтметър

Колчета

При употреба на подвижни огради, за да се получи по-голяма стабилност е препоръчително да се поставят в ъглите специални стълбове със заковваща система. За да се ограничат разходите за тези стълбове, те могат да се заменят с обикновени дървени стълбове. В случай на огради от мрежа, стълбовете вече са включени в ролката мрежа и разстоянието, на което са поставени е фиксирано. При използване на телени или лентови огради (подвижни или постоянни), е необходимо да се изчисли разстоянието между колчетата. То не трябва да надвишава 10 метра. За предотвратяване достъпа на хищници най-ниския проводник трябва да е на не повече от 25 см от земята. В случаите на наличие на канали или издатини покрай оградата колчетата трябва да бъдат поставени на по-малко разстояние, за да може проводникът да следва формата на релефа.

Проводници

Чист Метален кабел е най-устойчива и най-добър проводник. Недостатъкът и е, че е тежка, не е гъвкава и по тази причина е подходяща само за постоянни огради.

За да се предотврати преминаването на диви прасета проводникът трябва да е с дебелина

най-малко 2,5 мм. Срещу хищници са достатъчни по-тънки проводници (диаметър 1,5 мм). За подвижни огради могат да бъдат използвани проводници и ленти с различни размери. Те обикновено са от синтетичен материал с вплетени жички от стомана и/или мек. Разстоянието между проводниците варира в зависимост от височината на оградата и на броя им. Долните кабели или ленти трябва да са поставени по-близо един до друг от горните.

Врата

Изключително важно е, вратата на оградата също да е електрифицирана. При поръчка и закупуване на ел. ограда се доставя желаната от клиента брой електрифицирани врати.

Мощност

Импулсът по електрическа ограда се създава от генератор (електрификатор), който трябва да бъде толкова по-силен колкото по-дълга е оградата и от колкото повече проводници се състои. За предотвратяване на преминаването на хищници, импулса по оградата трябва да бъде най-малко 5,000 V, за предпочитане между 8,000 и 10,000 V. Тъй като ампеража и честотата на импулсите, произведени от генератора е много ниска, това напрежение не причинява вреда на хората или на домашни животни. Въпреки това, усещането при допир не е приятно и трябва да се внимава при работа в близост до оградата.

Заземителната система

За да може едно животно, да получи удар от електрически импулс, то трябва да затвори



електрическата верига. Ето защо, за да работи правилно оградата е важно заземителната система да е инсталирана правилно.

Качеството на заземителната система е особено важно в случай на суша, тъй като сухата почва е с много ограничени възможности за провеждане на електрически импулс.

Електрическите огради могат да имат два вида заземителни системи:

Система 1. Външна заземителна система (всички проводници са свързани към електрическата мрежа): В тази система всички проводници (тел, лента или мрежа) провеждат електрически импулс и веригата се затваря от източника на енергия, директно през проводника, през животните, през почвата и през заземителните колчета обратно към източника на енергия. Кабелите провеждат импулсите от генератора до проводниците и свързват генератора със заземителната система. Това се прави с метални колчета, поставени в земята и свързани помежду си с електрически проводник или лента. Броят на колчетата и тяхната отдалеченост, зависи главно от условията на почвата. Достатъчно е да се поставят четири колчета от 50 см в ред, или във форма на квадрат на 1 метър ширина. За да се подобри качеството на заземителната система, е добре заземителните колчета да се вкопаят в дупки пълни с въглищен прах. Тази система на външно заземяване е препоръчителна, освен ако почвата не е прекалено суха.

Каква е цената на оградите?

Средната цена на една електрическа ограда обикновено варира между 600 и 1400 лв. Това зависи от вида на включените компоненти, дължината на оградата, начина на хранене с ел. енергия, и не на последно място, от производителя.

Къде могат да бъдат закупени?

Потърсете ни на контактите в края на брошурата за допълнителна информация.

КУЧЕТО - ПАЗАЧ НА ДОМАШНИТЕ ЖИВОТНИ (ПАСТИРСКОТО КУЧЕ) - ЦЕНЕН ПОМОЩНИК

Комбинирането на два или повече метода за предпазване на домашни животни от нападения на хищници може да осигури много ефективна защита. Обикновено, такава комбинация напълно предотвратява щетите от нападенията или ги свежда до поносим за стопаните минимален размер. Затова тук ви даваме кратка информация и за традиционния у нас метод за предпазване на домашни животни от хищници.

Какво е куче – пазач (или пастирско куче)?

Времето и опита са доказали безусловната ефективност на пастирските кучета като пазачи на стада овце, кози, крави или други пасищно отглеждани домашни животни. В условията на нашата страна това е най-подходящият и устойчив метод. Използването

на пастирски кучета води началото си от зараждането на животновъдството по тези земи. У нас традиционно използваната порода пастирско куче е каракачанското куче.

Доброто пастирско куче е това, което винаги остава с животните, както по време на дневните придвижвания по пасищата, така и когато животните са затворени за през нощта. Тези кучета са наясно, когато някой се опитва да доближи животните при всички неприлични ситуации.

Адекватното и защитно поведение към домашните животни е резултат от добрия произход на кучето, правилното му отглеждане и обучение.

Пастирски кучета и кучета, които събират животните

Пастирските кучетата (или тези, които охраняват животните) са:

- Независими - те не се нуждаят от присъствието на овчар или от неговия постоянен надзор;
- Като цяло са едри, защото те трябва да се изправят в директни схватки с един или няколко хищника;
- Обикновено не събират стадата овце;
- Не хаят и не лаят по добитъка, и действат независимо от овчарите

Кучетата, които събират животните са:

- Много пъргави, обикновено със средни размери (бордер коли, немска овчарка и др.).
- Помагат на овчарите при придвижване на животните от една област в друга. Обикновено

работят чрез напобяване на хищническо поведение към добитъка.

- Следват командите и инструкциите на овчарите и като цяло не остават сами с животните. Тези два вида кучета имат различни функции, но могат да си сътрудничат в едно и също стадо.

Как пастирските кучета охраняват стадото при атака на хищници?

Пастирските кучета контролират всяка конкретна ситуация. Когато усетят приближаване на непознато животно или човек лаят, за да алармират овчаря. Готови са да влязат в директни схватки с вълци и мечки, за да ги прогонят от животните. Наличието на такива кучета да може бъде достатъчно, за да държи хищниците далеч, без да е необходим директен контакт с тях.

Колко кучета са необходими за защита на стадото?

Броят на кучетата-пазачи, необходими за защита на животните зависи от различни фактори: вида и броя на животните в стадото, плътността и вида на хищниците в района, фактори на околната среда (терен, залесеност) и начина на управление на стадото. Като общо правило за стада от среден размер (150-200 овце) са необходими най-малко две кучета. Кчетата се чувстват по-сигурни в група, при защита на стадото се подпомагат и се допълват.